

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'סג

ערב שבת קודש
פרשת וישלח
י"ג בכסלו התשע"ה

יוצא לאור על ידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יום (ועיקר) ההתוועדות – ראה לעיל בתחילת
ה'לוח' (בכותרת 'תכנון ההתוועדות', ונסמן
בהערה 10) מדברי הרבי.
אין אומרים תחנון³.
בימים אלה מתחילה ההכנה לעבודה דימי
חנוכה, החל מלימוד הלכות חנוכה, הן בנוגע
לעצמו והן בנוגע להזולת⁵⁵.

לטבול במקווה בכל יום, היה י"ט כסלו מהימים
שבהם הקפידו לטבול: "חסידי נוהגים לטבול
לפני תפילת שחרית די"ט כסלו, כמנהג המקובל
מחסידי הראשונים בשם מורנו הבעש"ט, שבערב
שבת ובערב יום טוב, כמו גם בשבת ויום טוב
שחרית טובלים במקווה"⁵⁴.

יום שישי

חג הגאולה – כ' בכסלו

55) התוועדות תשנ"ב ח"א עמ' 393 (מוגה) הערה 58.

54) סה"ש תש"ב עמ' 19. הובא בספרי המנהגים.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'
ישירות הביתה באמצעות הדואר
מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב־4 תשלומים)
מינוי לחצי שנה: 138 ש"ח (ב־2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 6084000.

כמו כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ג בכסלו ה'תשע"ה - כ' בכסלו ה'תשע"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ג בכסלו	הלי ממרים פרק ד-ו.	הלי מלכים ומלחמותיהם פרק ג.	מל"ת שיח. שיט. מ"ע רי.
ש"ק	י"ד בכסלו	פרק ז. הלי אבל.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ד.	מל"ת קצה. מ"ע לו.
א'	ט"ו בכסלו	פרק ג-ה.	פרק ה.	מל"ת קסח.
ב'	ט"ז בכסלו	פרק ו-ח.	פרק ו.	מל"ת קסז.
ג'	י"ח בכסלו	פרק ט-יא.	פרק ז.	מל"ת קסו.
ד'	י"ח בכסלו	פרק יב-יד.	פרק ח.	מל"ת קסו.
ה'	י"ט בכסלו	הלי מלכים ומלחמותיהם.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ט.	מ"ע קעג. מל"ת שסב. שסד. שסג. שסה.
ו'	כ' בכסלו	פרק ד-ו.	פרק י.	מ"ע קפז. מל"ת מט. מ"ע קפח. קפט. מל"ת נט.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ג בכסלו	4:21	5:10	5:32	6:34	8:57	11:31	12:01	4:35.8	5:02
ש"ק, י"ד בכסלו	4:22	5:10	5:33	6:35	8:58	11:32	12:02	4:35.8	5:02
א', ט"ו בכסלו	4:23	5:11	5:33	6:36	8:58	11:32	12:02	4:35.9	5:02
ב', ט"ז בכסלו	4:23	5:12	5:34	6:37	8:59	11:33	12:03	4:36.0	5:03
ג', י"ח בכסלו	4:24	5:12	5:35	6:37	8:59	11:33	12:03	4:36.2	5:03
ד', י"ח בכסלו	4:25	5:13	5:35	6:38	9:00	11:33	12:03	4:36.3	5:03
ה', י"ט בכסלו	4:25	5:14	5:36	6:39	9:01	11:34	12:04	4:36.5	5:03
ו', כ' בכסלו	4:26	5:14	5:37	6:40	9:01	11:34	12:04	4:36.8	5:03

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
וישלח	4:00	5:15	4:14	5:16	4:03	5:14	4:18	5:18
וישב	4:01	5:16	4:15	5:17	4:04	5:15	4:19	5:20

עורך אחראי: לוי צחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף צחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלייד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יור: הרב יוסף צחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 6084000, טל' 03*9607588, פקס: 03*9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

נחשב כלימוד בעשרה ויותר. ה) מקנה ומזכה לכל אחד ואחד מהמשתתפים חלק בלימודו.

"בטח ידיקו בכותלי בית הכנסת רשימת המשתתפים בחלוקת הש"ס, ויהיה לחיזוק ולזיכרון טוב בהיכל ה', והוא מנהג ליובאוויטש"⁴⁹. ואותם הנמצאים במקום אשר, מאיזה סיבה שתהיה, הוא "קטן מהכיל" לחלק כל הש"ס - מצטרפים לחלוקת הש"ס הנעשית בבית מדרשו של הרבי ע"י "מחנה ישראל"⁵⁰.

שיעורי תורה: "לשאלתו מה ילמוד בהמעת לעת דיום הבהיר... י"ט כסלו... מובן שהלימוד צריך להיות בתורתו של בעל השמחה והגאולה, זאת אומרת, תורת חסידות חב"ד, אם בספריו (כמו ספר התניא, תורה אור ולקוטי תורה) או (ביחד עם הביאורים שנתוספו) במאמרים ושיחות של רבותינו נשיאנו"⁵¹.

בסיום התוועדות י"ט כסלו תשי"ב, קודם ברכת המזון, ציווה הרבי להכריז "שמי שלא סיים עדיין את התניא - ... יסיימו. ולבסוף הוסיף, שלא דווקא כעת, אך שלא יפסיקו בין 'חתן תורה' ל'חתן בראשית"⁵².

ביום י"ט בכסלו מתחילים ללמוד שוב שיעורי לימוד התניא (לשנה פשוטה), מתחילת הספר, כפי שנחלקו לימי השנה על ידי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע. תחילת הלימוד היום צריכה להיות בעניינים שהזמן גרמא, ולכל לראש ב'לשון הרב' שבתחילת לוח 'היום יום' (במעלת יום י"ט בכסלו). ואפשר למצוא בו שייכות לכל יום, גם כשאין הקביעות מתאימה, ובפרט כאשר יהיו 'מונחים בזה'⁵³.

שחרית: בעבר, כשעדיין לא התפשט המנהג

"המנהג הקדום בתפוצות ישראל לגמור כל הש"ס בכל שנה ושנה בכל עיר ועיר, ובמקום שאפשר - בכל בית כנסת ובית מדרש על-ידי חלוקת המסכתות". וידועה השתדלות כ"ק אדמו"ר הזקן בזה, וזה לשונו⁴¹: לגמור כל הש"ס⁴² בכל שנה ושנה ובכל עיר ועיר לחלק המסכתות על פי הגורל או ברצון, ועיר שיש בה מנינים הרבה - יגמרו בכל מניין ומניין, ואם איזה מניין קטן מהכיל - יצרפו אליהם אנשים מאיזה מניין גדול, בכל ישונה, חוק ולא יעבור".

כל אחד ישתתף בזה על-ידי לקיחת מסכת אחת. ומה טוב, באם הדבר ביכולתו, לקחת שתי מסכתות או יותר⁴³. כדאי וראוי שההתחייבות על לימוד המסכת תבוא בכתב, וליתן הכתב בידי אחר, שהרי רואים שזה פועל תוספת כוח וזירוז גם אם יהיו קשיים בדבר, בידעו שיכולים לשאול ולברר אצלו האם אמנם קיים את הבטחתו⁴⁴.

אדמו"ר המהר"ש כותב: "ולכל הפחות צריך כל אחד ללמוד מסכת גמרא בשנה"⁴⁵.

על פי זה נהגו מאז לסדר חלוקת הש"ס ביום חג הגאולה י"ט כסלו. משנת תרס"ג ואילך, מפני אפס הפנאי בי"ט כסלו, הנהיגו בליובאוויטש חלוקת הש"ס בכ"ד טבת - יום ההילולא של רבינו הזקן, ומשנת תשי"ג שוב נקבע המנהג דחלוקת הש"ס בכמה מקומות [על-ידי הרבי] - לי"ט כסלו⁴⁶. כשהיה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב בזמן חלוקת הש"ס בחו"ל, היה מודיע במברק איזו מסכת הוא לוקח⁴⁷.

בחלוקת הש"ס יש כמה עניינים:
 א) תלמוד תורה של המסכתא אשר לקח לחלקו.
 ב) לימוד המסכתא בתור חלק מלימוד כל הש"ס.
 ג) כאילו לומד (בשותפות) את כל הש"ס כולו. (ד)

49) ממכתב בסה"ש תשנ"ב עמ' 496. 'בית חיינו', גיליון 117 עמ' 29.

50) ספר-המנהגים שם.

51) אג"ק ח"כ עמ' סא.

52) שיחות קודש (מהדורת תש"ס) עמ' 125. וכנראה הפירוש, שמיד אחר שסיימו, גם יתחילו מחדש [ולכאורה גם בזמן המקורי של הסיום, ח"י כסלו, שייך להתחיל, אף שטרם הגיע זמנו - כמו בשמח"ת שמתחילים לקרוא 'בראשית']. וראה הגירסא שב'תורת מנחם - התוועדות' תשי"ב ח"א עמ' 200.

53) שיחת ליל י"ט בכסלו תשמ"ט ס"ב ('תורת מנחם - התוועדות' ח"ב עמ' 4), ועיי"ש במעלת לוח זה בכלל. ואכן רבים מאנשי נהגים ללמוד כסדרו מדי יום ביומו (וידוע שגם הרבי הקפיד שידעו אותו), בציבור או ביחידות, ולסיימו ולהתחילו מחדש היום.

החסד שבהתגלות פנימיות התורה

מכל תלמידיו בחר הרב המגיד דווקא באדמו"ר הזקן לכתוב את השולחן-ערוך, ובכך פסק להלכה כי שיטת חב"ד היא המעולה שבכולן • כל עוד האמונה אינה חודרת לשכל האדם, דומה הדבר למי שטובל את גופו אך ראשו נשאר בחוץ... • אין לאדם ליפול ברוחו על ריחוקו מתורת החסידות, אלא יתמיד בלימוד המאמרים ובהליכה לבטח בדרך רבותינו נשיאינו • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

הסיפור אודות הרב הצדיק ר' שלמה מקרלין, שכאשר אדמו"ר הזקן התנה עמו ג' תנאים, הסכים על ב' תנאים, אבל על התנאי השלישי – שכל אחד צריך להתייגע בעצמו בתורת החסידות – לא והנה, בפלוגתת בית-שמאי ובית-הלל מצינו שכל זמן שלא נפסקה הלכה אזי "דעבד כמו עבד ודעבד כמו עבד"⁵, אבל כאשר נימנו וגמרו ופסקו הלכה כבית-הלל, הרי אף-על-פי ש"בית-שמאי מחדדי טפיל"⁶, אסור לנטות מדברי בית-הלל, אפילו לא נטייה לחומרא, כדאייתא במשנה⁷ "אמר רבי טרפון אני הייתי בא בדרך והייתי לקרות (קריאת-שמע) כדברי בית-שמאי וסכנתי בעצמי מפני הליסטים, אמרו לו כדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי בית-הלל", אף-על-פי שגם לדעת בית-הלל מותר לעשות כדברי בית-שמאי – כי

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר¹ שכאשר אדמו"ר הזקן הגיע אל רבו המגיד, היה הוא הצעיר מכל שאר תלמידי המגיד, וכאשר המגיד בחר בו לחבר את השולחן-ערוך, היה זה באופן ש"ויקנאו בו אחיו", אבל "ואביו – המגיד – שמר את הדבר"² ("ער האט אפגעווארט די זאך").

ועניין זה שייך גם לכללות החילוק שבין שיטת אדמו"ר הזקן לשיטת שאר תלמידי המגיד בעניין החסידות:

שיטת אדמו"ר הזקן היא – שכל יהודי צריך להתייגע בעצמו בתורת החסידות, ומשום זה הוריד והמשיך אדמו"ר הזקן את תורת החסידות בשכל אנושי, כדי שכל יהודי יוכל להבין תורת החסידות בשכלו,

אבל שיטת שאר תלמידי המגיד היתה – ש"צדיק באמונתו יחיה"³, אל תקרי יחיה אלא יחיה. ושיטה זו היתה אצלם בתוקף גדול, כי

- (1) ראה גם אגרות-קודש שלו ח"ד ריש ע' רסג. "רשימות" חוברת קפו ס"ע 11.
- (2) וישב לו, יא.
- (3) חבוק ב, ד. וראה מכות בסופה. תניא פל"ג.

הידוע על הפסוקים "פדה בשלום נפשי"²⁸. בתקופות שונות²⁹ הורה הרבי לנגן ניגון זה בהתוועדות, ופעם אחת הורה לנגנו כבר בשבת מברכים חודש כסלו³⁰. אף לסיום ההתוועדויות בתקופת י"ט כסלו, לפעמים היה הרבי, בצאתו מההתוועדות [וגם בשבת-קודש הסמוכה וכדומה], מתחיל לשיר "פדה בשלום" או את סיום הניגון "ואני אבטח בך"³¹. החלטות טובות: "בקביעות עיתים לתורה הנגלית ודא"ח ברבים, וחזוק דרכי החסידות באהבת רעים"³², וכן "בעבודת התפילה ואהבת ישראל"³³, ו"בקיום המצוות באור והתלהבות, וכל זה – באופן דמוסיף והולך"³⁴ בג' הקווים דתורה עבודה וגמ"ח³⁵, בלימוד הרמב"ם, ג' פרקים ליום³⁶, לסייע גם בממונו למוסדות רבותינו נשיאינו³⁷, ולצאת ב"קריאה לכל אחי" שליט"א אשר ליבם ער ל'קול ילד בוכה' – לפעולות נמרצות בהפצת התורה בכלל והפצת מעיינות החסידות³⁸ בפרט, הלימוד והמעשה גם יחד, ומתוך התלהבות חיות ואור"³⁹.

חלוקת הש"ס:

עצם עניין חלוקת הש"ס הוא מנהג קדום בישראל, ובלשון כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע⁴⁰:

- (28) עד סוף המזמור – ספר-הניגונים, ח"א ניגון נ"ה.
- (29) כגון: שיחת י"ט בכסלו תשכ"ב ס"ג, תשכ"ד ס"א, ש"פ מקץ תשכ"ד ס"א.
- (30) ראה שיחת ש"פ תולדות תשי"ד ס"א, ועוד.
- (31) ס' חג החגים' (להרח"ח ר' מיכאל אהרן שי' זליגאן, ברוקלין תשנ"ט) עמ' 66.
- (32) היום-יום דהיום.
- (33) אג"ק אדמו"ר מהורי"צ ח"י עמ' שכב, ח"ט עמ' שנד.
- (34) אג"ק חכ"ב עמ' עו.
- (35) סה"ש תש"נ ח"א עמ' 182, תנש"א ח"א עמ' 191, ועוד. ומובן ופשוט שבהתוועדות גופא צריך שיהיו ג' הקווין: תורה – לחזור מתורת רבותינו נשיאינו. עבודה, תפילה – באמירת 'לחיים' כאשר מברכים איש את רעהו. גמ"ח – לתת לצדקה, ולעודד איש את רעהו (סה"ש תש"נ ח"א עמ' 166. התוועדויות תשמ"ט ח"ב עמ' 8).
- (36) סה"ש תנש"א עמ' 191.
- (37) אג"ק אדמו"ר מהורי"צ ח"א עמ' תקנג. ח"ב עמ' תעד.
- (38) חוצה – החל מה'חוצה' שנפשו, היינו שלימוד החסידות, בחינת ה'יחידה' שבתורה שקשורה עם ה'יחידה' שבנפש, חודר בכל מציאותו וכוחות נפשו (שיחת ש"פ וישלח תש"ג).
- (39) אג"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו חכ"ב עמ' שע.
- (40) אג"ק שלו ח"י עמ' סא-סב.

י"ט בכסלו נקרא עלידי כ"ק אדמו"ר מהורי"צ "חג החגים"²². י"ט בכסלו הוא 'מתן תורה' דפנימיות התורה²³. אין אומרים תחנון³. כיוון שי"ט בכסלו הוא 'ראש השנה לחסידות', ניתן עדיין להשלים בו כל מה שחסר עד אז²⁴. יום-ההילולא: יום זה הוא יום ההסתלקות-הילולא של אדמו"ר רבי דובער, הרב המגיד ממעזריטש נבג"מ זיע"א (בשנת תקל"ג, ומנוחתו-כבוד בעיר אניפולי)²⁵. התוועדות²⁶: "הזקנים, הצעירים גם הנערים, עבדו את ה' וקבלו עליכם עול מלכותו יתברך. דעו כי ביום הזה כל אבותינו – מהבעש"ט – יהיו בעזרכם. קבלו עליכם ללמוד דא"ח באמת, וחיו. היזהרו מאוד ביום הזה כי קדוש הוא. לחיים ולברכה!"²⁷. נוהגים לנגן (=לומר) בחג הגאולה את הניגון

כחסידיים נפגשים.

- (22) אג"ק שלו ח"ז עמ' ל. הקדמת היום יום'. נתבאר בלקו"ש ח"ה עמ' 436, חכ"ה עמ' 385.
- (23) ספר-השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 483, ועיי"ש שגילוי למעלה מגילוי פנימיות התורה לע"ל.
- (24) לקוטי-שיחות ח"ב עמ' 468.
- (25) תולדותיו בס' התולדות רבי דובער – הרב המגיד ממעזריטש, הוצאת קה"ת, תשל"ה.
- (26) בליבאוויטש היו עורכים סעודה (ראה אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ד עמ' עג. אג"ק אדמו"ר מהורי"צ ח"א עמ' סט), וכן בבתי-כנסת חב"ד בכל מקום (אג"ק אדמו"ר מהורי"צ ח"ה עמ' תמג) ובה אכלו 'שווארצע קאשע' – זכר למאכל אדה"ז בהיותו במאסר – ובבישול והכנת ה'קאשע' ראו זכות מיוחדת (ראה סה"ש תרח"ץ ס"ע 250).
- בדורנו נערכת התוועדות י"ט כסלו ברוב עם – הדרת מלך' ללא סעודה, וכהוראה לוועד כפר-חב"ד (אג"ק חט"ז עמ' קז): "במ"ש בהנוגע להסעודה, בכלל ראוי שבעיקר יהיה מיני מזונות, אלא שכיון ממניין יטלו ידיהם לסעודה כדי שיוכלו לברך ברכת המזון בעשרה, משא"כ האורחים שלא תמיד נשארים... לברהמ"ז... נוסף על הקושי בנט"י כדבעי", ולמעשה אף הרבי לא היה נוטל ידיו: "משנת תש"א ואילך, בכל שנה ביום י"ט כסלו הכינו גבאי ביהכ"נ סעודה לכבוד יו"ט ואח"כ עלו (מי שזכה להיכנס) להתוועדות כ"ק אדמו"ר מהורי"צ נ"ע – למזונות ומשקה – אבל כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לא נטל ידיו לסעודה אחרי הנ"ל, להוציא פעם אחת בי"ט כסלו תש"ב" (הרה"ח ר"ל של' גוונר). מאידך, בכמה מקומות של ציבור אחי"י הספרדים שהורגלו בסעודות-מצווה גדולות מסודרות ואין חשש כהנ"ל, יש שהחזירו עטרה ליושנה.
- (27) היום-יום ח"ב, ממכתב כ"ק אדמו"ר מהורי"צ נ"ע, י"ט כסלו תרפ"א. וראה אג"ק שלו ח"א עמ' קכב.

לאחרי שנפסקה הלכה הרי זו דרך ה', 'וה' עמו⁸ שהלכה כמותו⁹, ואין לנטות מזה.

ומזה מוכן גם בנוגע לפלוגתא זו – שנפסקה הלכה כדעת אדמו"ר הזקן.

ובהקדמה – שבנוגע לעניין של "סברא", יש לחקור מה מיתוספ על-ידי הראיה ומקור הדברים ב"קרא", במקום שהדבר מוכרח מצד הסברא¹⁰; בנוגע ללימוד והלכה – לא מספיקה ידיעת ההלכה, אלא צריכים לידע גם את טעם ומקור הדברים, והפוסק על סמך הלכה פסוקה הוא בכלל "מבלי עולם"¹¹, כיוון שיכול לטעות בטעם הפסק-דין של אותו המעשה, להיותו באופן שונה בפרט קל על כל פנים. מה שאין כן כאשר ישנו עניין של הלכה למעשה, אזי מעשה רב¹², ואין צורך בראיות ומקורות נוספים.

ובנדון דידן – ישנו מעשה רב¹³ שהמגיד בחר באדמו"ר הזקן מכל שאר תלמידיו לחבר שולחן-ערוך הלכה למעשה¹⁴, ובכך פסק שהלכה כמותו. ומזה מוכן שאף-על-פי שהיה זמן שהיו יכולים להתנהג בשיטת אדמו"ר הזקן או בשיטת שאר תלמידי המגיד, "דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד", הרי לאחרי שנפסקה הלכה כשיטת אדמו"ר הזקן – אין לנטות ממנה.

וכשם שהוא בנוגע לכללות תורת החסידות, שאף-על-פי שבעבר היו חששות מפני התגלות רזין דרזין דתורה, אם משום יוהרא, או שלא יקצצו בנטיעות חסו'שולם, הנה במשך הזמן נתבטלו כל החששות כיוון שראו בפועל מעשה רב שאין בהם ממש¹⁵ – כן הוא גם בנוגע לב' השיטות בתורת החסידות גופא, שאף-על-פי שבעבר היה הסדר

(8) שמואל'א טו, יח.

(9) סנהדרין צג, ב.

(10) ראה כתובות כב, א. תוד"ה איבעית – שבועות כב, סע"ב. וראה שד"ח כללים ס, כלל סג, וש"נ.

(11) סוטה כב, א. וראה ה' ת"ת לאדה"ז רפ"ב. ובקו"א שם.

(12) ראה שבת כא, א. ב"ב קל, ב.

(13) חסר קצת (המ"ל).

(14) ראה בארוכה בהקדמה לשו"ע אדה"ז מאת הרבנים בני הגאון המחבר ז"ל.

(15) ראה בארוכה שיחת י"ט כסלו דאשתקד ס"א ואילך (תורת מנחם – התועדויות [תשי"ב] ח"ד ע' 188 ואילך).

"דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד", הרי עכשיו נפסקה הלכה ואין לנטות ממנה.

ב. וביאור החידוש בשיטת אדמו"ר הזקן לגבי שיטת שאר תלמידי המגיד:

כאשר ההנהגה היא בשיטת שאר תלמידי המגיד ש"צדיק באמונתו יחיה" – אזי עניין החסידות הוא רק באופן של אמונה, שהוא כוח מקיף, שאינו חודר בפנימיותו ("עס פֿאַרנעמט אים ניט"), והיינו, שפעולתו אינה אלא בבחינת נה"י שהם לבר מגופא, ולכל היותר גם בבחינת חג"ת, אבל אין זה פועל בבחינת חב"ד, שהוא עניין הפנימיות. מה שאין כן כאשר עוסקים גם בחב"ד שבנפש, שמבטלים לאלקות גם החב"ד – אזי חודר הביטול והמסירת נפש (לא רק בחב"ד, אלא) גם בכל כוחות הנפש, עד לכוח היותר תחתון, ופועל בהם באופן נעלה יותר מאשר פעולת כוח האמונה. והיינו, שמלבד המעלה דחב"ד מצד עצמה, הרי גם הפעולה בשאר הכוחות היא באופן פנימי ועמוק יותר.

ויש להביא דוגמא לזה מעניין הטבילה, שעניינה ביטול¹⁶ – והרי עניין הביטול קשור עם עניין פנימיות התורה – שהדין הוא שצריך לטבול כל גופו, גם ראשו, ואם יטבול במים את כל גופו אבל ראשו יישאר מחוץ למים, הרי לא זו בלבד שראשו לא יהיה טהור, אלא גם כל שאר גופו יישאר כמו שהיה מקודם לכן¹⁷. והיינו, שאף-על-פי שגופו מכוסה במים, ועומד בתנועה של ביטול, מכל מקום, כיוון שהראש אינו בטל, הרי גם הביטול של הגוף אינו ביטול פנימי.

וזהו החידוש של אדמו"ר הזקן בחסידות חב"ד דווקא – שמלבד מעלת החב"ד מצד עצמה, ישנה גם הפעולה על נה"י, אשר, הכול מודים שצריכה להיות העבודה בבחינת נה"י, ושלימות העבודה בנה"י היא על-ידי חב"ד דווקא.

ג. וזהו גם תוכן עניין תפילה בציבור, שקשור

(16) ראה סידור (עם דא"ח) בכונת המקוה בסופו (קנט, סע"ד).

(17) ראה גם שיחת שמחת בית השואבה סמ"א (תו"מ התועדויות תשי"ג ח"א [ז] ע' 57 ואילך).

* "פשט המנהג, אשר עיקר ההתועדות די"ט כסלו הוא באור ליום כ' כסלו, כי הגאולה מהמאסר היתה בעת תפילת מנחה, שלוש שעות אחר זה היה בדירת מנגד בייסורים נפשיים וכו'.

"בכל זה, הרי בכמה וכמה מקומות מתועדים גם באור לי"ט כסלו, וברכת חסידים עליהם תבוא.

"בכלל, שני אופנים בהתועדות:

"א) לסדרה במקומות רבים בעיר, בכדי שישתתפו גם אנשים כאלו אשר למקום אחר לא היו באים. ב) לאסוף כל המתועדים במקום אחד, אשר אז הנה – ברוב עם הדרת מלך, ההתועדות תהיה עם הזקנים והגדולים שבחבורה וכו'.

"ריבוי הכמות, או עליו האיכות, וידועה השקלא וטריא מי מהם עדיף...

"והצעתני בזה, אשר בלילה הראשון, אור לי"ט כסלו, יתועדו במקומות שונים¹⁰ (ויודיעו שם אודות ההתועדות דלמחר). ולמחרת, אור לכ' כסלו¹¹, יתאספו במקום אחד להתועדות..."¹².

* כדאי ונכון שכל אחד ואחד יערוך התועדות (ומה טוב – ג' התועדות, "בתלת זימני הווי חזקה" – אחת בעצמו ושתיים על ידי שלוחיו, או שמשתתף בעצמו בשלושתן כיוון שנערכות בזמנים שונים – בליל י"ט כסלו, ביום י"ט כסלו, ובפרט קרוב לסיומו ובאופן שיומשך גם בליל כ' כסלו¹³) – עם עצמו (בכל עשר כוחות נפשו), עם בני ביתו, עם חבריו וידידיו וכיו"ב – כדי להדגיש עוד יותר שכל אחד ואחד הוא גם משפיע, וכמו שכתוב (בשייכות לגאולה) "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם"¹⁴.

* הצעות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לאחד

(10) בכל מקום ומקום האפשרי – ספר השיחות תנש"א ח"א עמ' 178, תשנ"ב ח"א עמ' 166.

(11) הגאולה הייתה לאחר חצות היום (בעת תפלת המנחה), ונמשכה בתוך הלילה דכ' כסלו (לאחרי ג' השעות וכו' עד שהגיע לדירת החסידים); ומטעם זה נהגו רבותינו נשיאינו לסדר ההתועדות די"ט כסלו – באור לכ' כסלו. ומכיוון שנהגו כן ברבים ובפירסום – הרי זו הוראה לרבים (ספר השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 155, וש"נ). וראה התועדויות תשמ"ט ח"ב עמ' 7.

(12) אג"ק ח"ה עמ' מח. ספר המנהגים עמ' 93.

(13) ובקביעות כבשנה זו ש"ט כסלו חל ביום חמישי, זו הזדמנות קלה לערוך עכ"פ שלוש התועדות בליל ויום חמישי, שישו וש"ק, ובתלת זימני הוי חזקה (ש"פ וישלח תנש"א).

(14) סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 166.

מראשוני שלוחיו, בקשר לעריכת התועדות י"ט כסלו בישיבה¹⁵:

לפרסם מראש את תאריך ההתועדות ואת סיבתה בקצרה בעיתונות הנקראת על ידי יהודי המקום; להכין מבין התלמידים כאלו שיחזרו מאמר או על-כ"פנים עניין של דא"ח; וכן לסדר קבוצת מנגנים מהם בסדר מסודר, שבזה תהיה רוממות רוח לתלמידים, ובטח יעורר הדבר ביניהם גם קנאת סופרים, וכן יעשה את הרושם המתאים על אנשי העיר והסביבה¹⁶.

* אף במוסדות לבנות הציע¹⁷, שינאמו על פרשת החג גם אחדות מהתלמידות, אף שעל-פי הרוב מסייעים להן בעריכת הנאומים, כי חשובה ההשתתפות מצידן, וגם עצם הדבר שהן נואמות – ערך רב לו.

* מסיבות והתועדויות י"ט כסלו שייכות גם לשבתות שלפניו ושלאחריו¹⁸.

יום חמישי

חג הגאולה – י"ט כסלו¹⁹

ביום זה לפנות ערב, יצא כ"ק אדמו"ר הזקן נבג"מ זיע"א לחירות מבית האסורים ממאסרו הראשון בפטרבורג בשנת תקנ"ט²⁰.

מאחלים בלשון יחיד: "גוט יום-טוב – לשנה טובה בלימוד החסידות ודרכי החסידות תכתב ותחתם"²¹.

(15) בעיר מרקש במרוקו, אג"ק ח"ח עמ' קמו.

(16) בקשר לביקורת על הזמנת אישי ציבור שלעת-עתה אינם שומרי תורה ומצוות וכו' לאירועים כיו"ב – ראה תגובת הרבי שנדפסה ב'התקשרות' סוף גיליון יז.

(17) אג"ק ח"י עמ' קצח.

(18) אג"ק ח"ד עמ' סו.

(19) ב"ט כסלו, לבש כ"ק אדמו"ר בגדי שבת (יזמן תשכ"ה אות קנו, 'כפר חב"ד' גיליון 692 עמ' 32).

(20) וכיוון שלא יצא אדה"ז מבית המנגד אלא בערב, מתועדים ועושים יו"ט גם בכ' כסלו ('בית רבי' ח"א פ"ח). פרשת היום ב'ספר התולדות – אדמו"ר הזקן, כרך ג, תשמ"ו. מסמכים מקוריים בקובץ 'כרם חב"ד', גיליון 4, מכון 'אוהלי שם – ליובאוויטש' תשנ"ב.

(21) כמו בר"ה (ס' המנהגים עמ' 56) – התועדויות תשמ"ט ח"ב עמ' 4, הברכה – היום יום דהיום.

'גוט יו"ט' לפני ואחרי מעריב, ובמשך כל המעל"ע די"ט כסלו

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת וישלח

י"ד בכסלו

יום חתונה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו עם הרבנית מרת חיה מושקא ע"ה, בת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע - ביום ג' פרשת וישלח, י"ד בכסלו תרפ"ט, בעיר ווארשא.²

מעלת היום, בלשון הרבי³: "חתונה בכלל, אצל כל איש פרטי, היא עניין כללי. אבל אצלי - הרי עלידי החתונה הוכנסתי אחר-כך בעניינים כלליים כו'. זה היום בו קישרו אותי עמכם, ואתכם עמי, וביחד נתיגע ונביא את הגאולה האמיתית והשלימה. וסיים: יעזור השם יתברך שנראה פרי טוב בעמלנו".

"לפני ראשהשנה של חסידות צריכים גם כן [את] ההקדמות עלי-דרך [ההכנות וכו'] דימי הסליחות וחודש אלול"⁴. הפטרה: "חזון עובדיה" (עובדיה א)⁵.

יום ראשון

ט"ו בכסלו

(1) מנהגנו שלא לעשות קידוש בליל ש"ק בשעה השביעית אחרי חצות היום (ע"פ שו"ע אדה"ז סי' רע"ג, שלחן מנחם או"ח ח"ב סי' קס"א, התקשרות גיליון שט"ו), שבאה"ק בשעון החורף היא משעה 5:40 עד 6:40, ובני יורק משעה 5:56 עד 6:56, וזאת גם כשמכניס אורחים וכדומה.

(2) כן הוא האיות של שם העיר אצל רבותינו נשיאינו. פרטי העניינים דאז נלקטו בספר 'ימי מלך' (ח"א) פרק עשירי. וראה גם 'תורת מנחם - דרושי חתונה' (קה"ת, תש"ס) מאמרי החתונה, ומאמרי הרבי המיוסדים וכו' על המאמרים הנ"ל.

(3) תרגום מאידיש - תורת מנחם חלק י' עמ' 206. 'ימי מלך' שם עמ' 272.

(4) ספר-המנהגים עמ' 92.

(5) ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד.

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה⁶ - הערב, מוצאי-שבת קודש אור ליום ראשון, בשעה 04:08⁷.

יום רביעי,

ח"י בכסלו

היום - סיום לימוד ספר התניא בסדר הלימוד ד'חת"ת, כתקנת כ"ק אדמו"ר מהורי"צ נ"ע⁸. [וכן נהגו לסיים את לימוד לוח היום יום'. וראה להלן]. יש לסיים עד צאת הכוכבים של יום י"ט כסלו⁸, את המסכת שקיבל עליו כל אחד ואחד בחלוקת הש"ס אשתקד.

בתפילת מנחה אין אומרים תחנון⁴.

תכנון ההתוועדויות ברוב עמ:

* יש להכין "תכנית מפורטת איך לנצל יום זה [י"ט כסלו] להפצת המעיינות, ובאופן שיהיה רישומו ניכר במשך השבועות והחודשים שלאחרי זה, כיוון שנקרא ראשהשנה לחסידות ודרכי החסידות"⁹.

(6) ובדיעבד ע"פ החתם סופר עד יום ראשון בערב, אור ליום שני, בשעה 10:08.

(7) לפי הזמנים הרשומים להיום בסוף לוח כולל-חב"ד דשנה זו (עמ' 184), זמן זה הוא 4 דקות לפני עלות השחר בירושלים ת"ו לדעת אדה"ז.

(8) שיחת ש"פ שמות תשי"ג, 'תורת מנחם - התוועדויות ח"ו עמ' 291. וראה גם סה"ש תש"ד עמ' 50, ש"ס כסלו הוא "שמחת תורה של פנימיות התורה", ובשמחת תורה "מסיימים ומתחילים את התורה".

לשאלה אודות אדם שלא יכול היה לסיים את המסכת דחלוקת הש"ס עד י"ט בכסלו, האם צריך להשלימה אחר-כך, והאם יש איזה עניין לסיים עד כ"ד בטבת [תאריך חלוקת הש"ס בשנים תרס"ג-תש"ב, כמובא לקמן], ענה הרבי: "וכל ההקדם ישובת, כמובן." (נדפס בכ"פ חב"ד, גיליון 927 עמ' 21).

(9) אג"ק חט"ו עמ' קלב.

עם עניין הגאולה, כמאמר רז"ל¹⁸ שה"מתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מביין אומות העולם":

תפילה בציבור ענינה - כפתגם זקנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר שנקרא על שמו - לאסוף וללקט את כל עשר כוחות הנפש¹⁹, מנה"י עד חב"ד, ולפעול בכולם עניין הביטול וההתחברות לאלקות, שעלידי זה נעשית מעלת תפילה בציבור שהיא כמעלת עשרת ימי תשובה עליהם נאמר "דרשו ה' בהמצאו"²⁰.

וזהו שעלידי זה מקרבים את הגאולה - "כאילו פדאני כו'" - כי:

החידוש בזמן הגאולה שאז תהיה פנימיות התורה בגילוי, שהרי במתן-תורה נתגלה רק נגלה תורה, ולעתיד לבוא תתגלה גם פנימיות התורה, כמו שכתוב²¹ "ולא יכנף עוד מוריד".

וכיוון שבאתערותא דלתתא תליא מילתא, צריכה להיות ההכנה לזה גם בעבודה במשך זמן הגלות - עלידי לימוד פנימיות התורה, שעל ידי זה נעשית לא רק ההתקשרות דגליא שבנפש עם גליא דקוב"ה, עלידי גליא דתורה, אלא גם ההתקשרות דסתים שבנפש עם סתים דקוב"ה, עלידי סתים דתורה,

- כידוע²² שיש ב' אופנים בעניין ההתקשרות: אופן הא', שגליא דנשמה מתקשרת בסתים דנשמה, סתים דנשמה בגליא דתורה, גליא דתורה בסתים דתורה, סתים דתורה בגליא דקוב"ה, וגליא דקוב"ה בסתים דקוב"ה, ואופן הב', שגליא דנשמה מתקשרת עם גליא דתורה ועלידה עם גליא דקוב"ה, וסתים דנשמה עם סתים דתורה ועלידי זה עם סתים דקוב"ה. אבל לב' האופנים הנה עלידי סתים דתורה נעשית ההתקשרות דסתים דנשמה עם סתים דקוב"ה -

והרי סתים דקוב"ה קשור עם עניין הקץ, שהרי

(18) ברכות ח, רע"א.

(19) ראה "התמים" ח"ב ס"ע מה ואילך. לקו"ש ח"ב ע' 477 ואילך.

(20) ישע"י נה, ו. וראה ר"ה יח, א. וש"נ.

(21) ישע"י ל, כ. וראה תניא פל"ו.

(22) ראה אגרות קודש אדמו"ר מהורי"צ ח"ג ע' תקלה.

אמרו חז"ל "אני ישנה בגלותא"²³ "ולבו של הקב"ה ער לגאלני"²⁴, אלא ש"לבא לפומא לא גליא"²⁵, היינו, שעניין זה הוא בבחינת סתים. וטעם הדבר - לפי שדיבורו של הקב"ה (פומא) חשיב מעשה²⁶, וזהו שעניין הקץ לא נתגלה בדיבור ("לבא לפומא לא גליא") שחשיב מעשה, לפי שעדיין נשארו "פכים קטנים" לסיים את העבודה כו'.

אמנם, עלידי זה שמקשרים גליא וסתים שבנשמה, שזהו עניין תפילה בציבור, ומקשרים גליא וסתים דתורה, היינו, שגם בגליא דתורה פועלים שיהיה באופן ש"אינו מן המדה"²⁷, וגם בפנימיות התורה פועלים שיומשך ויתגלה בשכל אנושי - אזי פועלים גם ההתקשרות דגליא וסתים דקוב"ה, שיהיה "לבא לפומא גליא", שעניין הקץ יומשך בדיבורו של הקב"ה שחשיב מעשה, ובמילא בא עניין הקץ במעשה - שאתי מר דא מלכא משיחא בפועל ממש²⁸.

* * *

ד. כתיב²⁹ "קטנתי מכל החסדים", ומבאר אדמו"ר הזקן באגרת הקודש³⁰ "שבכל חסד וחסד שהקב"ה עושה לאדם צריך להיות שפל רוח במאד . . כל שהוא קמיה יותר הוא יותר כלא כו'".

וכיוון שכן, הרי, כאשר מתבוננים בגודל החסדים שעושה הקב"ה עמנו, בנתנו לנו את תורתו, נגלה דתורה, ובפרט פנימיות התורה, - שהרי גם נגלה דתורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, והוא וחכמתו אחד, ובאופן כזה - כפי שהתורה היא חכמתו של הקב"ה שהוא וחכמתו

(23) זח"ג צה, א.

(24) שהש"ר פ"ה, ב (א).

(25) זו"ח בראשית ח, א. וראה ג"כ זח"א רנ"ג, א. סנהדרין צט, א ובפרש"י.

(26) ב"ד פמ"ד, כב.

(27) יומא כא, סע"א. וש"נ.

(28) ראה גם שיחת י"ט כסלו דאשתקד סי"ב (תורת מנחם - התוועדויות [תשי"ב] ח"ד ס"ע 189).

(29) וישלח לב, יא.

(30) ס"ב.

אחד - ניתנה התורה לנו למטה, כדאיתא במדרש³¹ "אמר הקב"ה לישראל מכרתי תורתך כביכול נמכרתי עמה. . משל למלך שהיה לו בת יחידה בא אחד מן המלכים ונטלה ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו, אמר לו, בתי שנתתי לך יחידת היא, לפרוש הימנה איני יכול. . כל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם שאיני יכול להניח את בתי", והיינו, שעלידי התורה "אותי אתם לוקחים"³², ובפרט פנימיות התורה, שגדלה מעלתה על נגלה דתורה בב' עניינים התלויים זה בזה:

א) פנימיות התורה, רזין דרזין שבתורה, היא מדריגה נעלית יותר בחכמתו ית', חכמה עילאה, כמעלת הפנימיות על החיצונית, והיינו, שמעלה זו היא גם מצד התורה כפי שהיא בשרשה, שנגלה דתורה היא חיצונית החכמה, ופנימיות התורה היא פנימיות החכמה. ונמצא, שכאשר האדם לומד פנימיות התורה הרי הוא תופס ומקיף ומתאחד עם פנימיות חכמתו ית',

ב) כיוון שפנימיות התורה היא פנימיות החכמה, לכן, גם בירידתה למטה הרי היא בגילוי כמו שהיא מצד עצמה. דלא כנגלה דתורה, שלהיותה חיצונית החכמה, הרי בהשתלשלותה למטה מתלבשת היא בלבושים שונים, עד כדי כך שיכולים ללמוד תורה מבלי לדעת במה המדובר (שזוהי חכמתו של הקב"ה), וכנ"ל בפירוש "כי ישירים דרכי ה' וגו'". מה שאין כן בפנימיות התורה, הנה גם כאשר לומדים משלים מכוחות הנפש, יודעים בשעת מעשה שכל עניינים אלו "נשתלשלו מהן"³³, מהעניינים כפי שהם למעלה - הנה כאשר מתבוננים בגודל החסדים של הקב"ה שנתן לנו "תגא דמלכא", ולאידך גיסא, מתבונן כל אחד במעמדו ומצבו, באיזו מדה שייך הוא לכל הנ"ל - אזי יכול ליפול להקצה השני של גאוה - לרגש של עצבות!

ועל זה אומרים לו שלא ייפול רוחו בקרבו - על-פי המבואר בדיבור המתחיל כי ישירים דרכי הוי' הנ"ל³⁴, ש"אנחנו אף-על-פי שאין בערכנו להשיג למעלה כמו תנאים ואמוראים", שלימודם היה באופן שהיו מביטים בשורש החכמה שבתורה כמו שהוא למעלה, ובהתאם לכך היו פוסקים הדין למטה, "מכל-מקום, בעת שאנו לומדים פשט ההלכות בטעמים שישדו לנו התנאים ואמוראים. . הרי זה כמו על-דרך-משל הסומא שהולך אחר הרואה וכו' באחיזתו בו וכו' כך אנחנו וכו' אין אנו נוטים ימין וכו'".

וכשם שהדברים אמורים בנוגע לפסקי הלכות בתורה באופן המכוון לאמיתתה של תורה, כן הוא גם בנוגע לעניין העבודה:

אף-על-פי שמתבוננים ויודעים עד כמה גדול הריחוק שרחוקים מפנימיות התורה, ומרובותינו נשיאינו,

- אדמו"ר מהר"ש³⁵ היה נוהג להצניע את האפיקומן של בניו, ולפעמים גם של האורחים, יחד עם האפיקומן שלו. פעם ביקש אחד האורחים (החסיד ר' נחמן) מאדמו"ר מהר"ש שייקח גם את האפיקומן שלו, והשיב לו אדמו"ר מהר"ש: מניין לך שרצוני להעלותך על העגלה שלי?!... -

מכל מקום, כאשר כל אחד יניח את עצמו על הצד, וילמד בשקידה ומסירה ונתינה את המאמרים של הרביים, ויתנהג על-פי כללי העבודה שהורו הרביים במאמריהם, מתוך התקשרות אליהם ("זיך אָנהאלטן אין זיי") - "הרי זה כמו על-דרך-משל הסומא שהולך אחר הרואה כו'", שאז ילך לבטח דרכו, ויתמיד בהליכתו ("ער וועט גיין און גיין"), עד "יאק דאיעדעם דאָ קראַטשאַמקע", והלאה יותר, ויוצאים מהגלות, ונשיאינו בראשנו.

(מהתועדות י"ט כסלו ה'תשי"ג. תורת מנחם כרך ז, עמ' 216-212, 225-223, בלתי מוגה)

34 ביאורו"ז שם כ, סע"ב ואילך.
35 ראה "רשימות" חוברת ה' ע' 21. וש"נ.

כ"ק אדמו"ר נשאל "אם למנוע המנהג שמאחרין המילה עד אחרי המנחה כדי שיהיה ברוב עם", ובהתאם לכך היתה תשובתו - בדומה להתבטאות דומה (אגרות קודש כרך ב' עמ' קמד) "לא באתי... אלא ליישב את המנהג הנהוג כבר".

המכתב (שנדפס בשלימותו באגרות קודש כרך ד' עמ' קנד-קנה) נכתב לרבו של כפר חב"ד הגאון החסיד רבי שניאור זלמן גרליק (ע"ה), והרקע אליו היתה העובדה - שבאותה עת עמלו המתיישבים בכפר חב"ד קשות לפרנסתם ופרנסת בני ביתם, ועם זאת השתדלו ועשו כל מאמץ להתאסף בשמחות ברית מילה שהתקיימו בין תושבי הכפר, אולם היה זה רק אחרי תפילת מנחה.

הרבי פותח בקביעה, כי אמנם ההלכה קובעת שזריזין מקדימין למצוות דוחה את עניין ברוב עם הדרת מלך; אך מאידך מכיוון שבמצות מילה חשובה השמחה, דבר שנתמך במקורות שונים בש"ס, החל ממה שקיבלוה בשמחה (שבת קל, א) וכן במסכת מגילה טז, ב. וכתובות ח, א. אבל מפורש במיוחד בנדה (לא, ב): כולם שמחים כו'. הרי זה דוחה לעניין זריזין מקדימין למצוות! כלומר: הכלל זריזין מקדימין לא נאמר במקרה שמצוות המילה תעשה שלא כהלכתה (בחוסר שמחה) - "ורואים במוחש שהשמחה תלויה ברוב המשתתפים, ולפעמים יש גם עצב בהימנע אחרים מלבוא!" [וראה פרדס חב"ד גליון 18 עמ' 187 הערה 20].

ליישוב את המנהג

בהמשך המכתב כותב הרבי: "ואין לומר דאדרבה במילה צריכה להיות הקדימה ביותר וביותר, דהא בכל רגע של איחור הרי הוא ערל ומאוסה הערלה כו" - וכאן, בדבריו אלו, ישנה תשובה (עקיפה) לדברי ערוך השולחן הנזכרים לעיל - "דשאני הכא התורה אמרה בפירוש וביום השמיני ולא הציבה גבולים בזה גופא", ולכן אין זה

נחשב איחור. מכאן עלינו להבין שדברי הרמב"ם והשו"ע שאמרו להקדים, מדובר במקרים שישנו ברוב עם כבר בשעות הבוקר!

בד בבד, כאשר ידוע ומודגש שהעיכוב בקיום המילה נובע מן הטעם כדי לפאר את השמחה "ברוב עם" לא שייך הכלל של מצוות בזויות עליו (כטענת האור זרוע).

והעיקר כאמור: הרבי לא הנהיג לכתחילה איחור המילה, אלא נימק ולמד ליישב את המנהג והמצב שהיה קיים בפועל וק"ל.

במקרה זה לא שייכים גם דברי המהר"ם שיק - אף שבפשטות אפשר לומר שחולק כ"ק על המהר"ם שיק - וכלשונו של הרבי בסיום המכתב: ועל כל פנים מספיקים טעמים אלו, לדעתי, שלא למנוע בידי הנוהגים כנ"ל.

וכבר הזכרנו לשון קדשו - "לא באתי אלא ליישב הנהוג כבר".

ויש להוסיף בזה בעומק קצת, כי השייכות של שמחה למצות מילה - נחלקת לג' אופנים:

א. ככל המצוות שנצטוונו לקיימן בשמחה כמו שנאמר (תהילים ק, ב) "עבדו את ה' בשמחה", ובלשון הרמב"ם (סוף הל' לולב) "השמחה שישמח האדם בעשיית המצוה כו' עבודה גדולה היא כו'".

ב. השמחה מודגשת במיוחד במצוה זו [שנזכר בה הפסוק (תהילים קיט, קסב): "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב" (התועדות תשמ"ב כרך א' עמ' 398), ודוד אמר שירה כשנזכר בה (ראה מנחות מג, ב) - אבל בדוחק יש לומר שזהו רק לביטול הצער שנצטער קודם לכן "אוי לי כו'"], לפי מקורות רבים בחז"ל (שצוין להם במכתב כ"ק אדמו"ר), ובמיוחד באותו מאמר שהזכיר הרבי לאדמו"ר מסדיגורא: "כל מצווה... כגון מילה".

ג. יתירה מזו: לא רק הדגשה מיוחדת - אלא זהו פרט עיקרי בקיום המצוה.

וכ"ק למד שזהו (עכ"פ) כאופן הב' (ועוד יותר - כאופן הג'), וק"ל.

השמחה במצוות תפילין ומילה

דיונו של הרבי עם האדמו"ר מסדיגורא אודות קיום מצות תפילין בשמחה • דברי הזהר חדש, ביאורו של הגר"א כ"ץ (זצ"ל) מבאר שבע לקיים דברי הרבי, ומדוע דווקא בתפילין צריך להדגיש את השמחה? • האם 'זריזין מקדימין' עדיף על 'ברוב עם' בברית מילה? • שקלא וטריא במכתב הרבי והרקע לשאלה מסבירים את חידושו של הרבי כנגד כמה מהפוסקים • רשימה נוספת בסדרת 'סודתו בהררי קודש'

מתפילין משום שנקראים בשם "פאר", ומוכן ש"פאר" מביא לשמחה.

למרות האמור מצינו לכאורה שהרבי טורח למצוא הדגשה בחז"ל על השמחה במצוות תפילין.

שמחה יתרה בהנחת תפילין?

במכתב כללי פרטי משנת תשל"א (אגרות קודש כרך ז' עמ' קיג קטו) ציטט הרבי את דרשת חז"ל לפסוק "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" – אורה זו תורה, שמחה זה יום טוב, ששון זו מילה, ויקר אלו תפילין, ותבע:

שיעשה כל אחד ואחד את התלוי בו בהפצת התורה ובהידור בקיום מצוותיה שהוקשו לתפילין... כולל, כמובן, הוספה ב'מבצע תפילין'... מתוך שמחה... מתחיל מאורה זו תורה, עליה נאמר 'פקודי ה' ישרים משמחי לב', ומסיים בתפילין שאמרו חכמינו זכרונם לברכה [זוהר חדש שיר השירים על הפסוק לריח שמניך סה,א] – מאן דמנח תפילין אצטרין למחדי [=צריך לשמוח] ואפ"ל [=ואפשרית להיות] השמחה עד דבדה טובא [ברכות ל, סוף עמוד ב].

שמחה בקיום המצוות

בעת ביקורו של האדמו"ר מסדיגורא זצ"ל אצל הרבי בשנת תשד"מ (בצל החכמה עמ' 246-247) הסביר הרבי כי כאשר מדובר ב"מבצע תפילין" – ברצונו לפעול שהדבר יתבצע מתוך שמחה דווקא – ובדרכי נועם ודרכי שלום וכו'.

והרבי הוסיף: אמנם בגמרא (שבת קלא,א) מצינו את ענין השמחה בנוגע למצוות מילה דווקא, "כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה, כגון מילה דכתיב (תהלים קיט,קסב) 'שש אנכי על אמרתך גו'", ואילו בנוגע למצוות תפילין – לא דווקא, ולכן, ברצוני לפעול שגם ענין התפילין (ובמיוחד – 'מבצע תפילין') יהיה באופן של שמחה דווקא. ולא לו השואלים היכן מצינו ענין של שמחה בנוגע למצוות תפילין? – הרי המענה פשוט ביותר: קיום כל התורה ומצוותיה צריך להיות מתוך שמחה, כמו שנאמר (תבוא כח,ז): "עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב".

עד כאן תוכן דברי הרבי. על כך הגיב האדמו"ר מסדיגורא כי ניתן להוסיף ראייה מדין אבל, שפטור

ההכנה למצוה בוודאי שיש להתחילה מוקדם.

לשמחה חשיבות עליונה

לגופה של תשובת הרבי במכתב לעיל, ש'ברוב עם' עדיף על 'זריזין מקדימין': כדרכה של תורה – נכתבה כהדרת הרמב"ם "בדברי תורה.. יהיו דברי האדם מעטים וענייניהם מרובים" (הל' דעות פ"ב ה"ד), או כהגדרתו במקום נוסף "להרבות העניינים במעט דברים" (פיה"מ אבות פ"א משנה טז). אולם בעיון בה עולה בעליל שכ"ק אדמו"ר מסלק את כל הקושיות והתמיהות שבהשקפה ראשונה יש להן מקום. וכהקדמה:

לכאורה, דברי כ"ק אדמו"ר הם חידוש גדול והינם בניגוד לדברי הראשונים והאחרונים אשר יוזכרו כאן בתמציתיות:

א. הרמב"ם (הל' מילה פ"א ה"ח) והשולחן ערוך (רסב,א) פוסקים (בעקבות הגמ' בפסחים ד,א) שמצוה להקדים המילה דזריזין מקדימין למצוות.

[ויש שהצביעו על כך שאכן הגמרא בפסחים שם מדגישה דווקא את מצוות מילה (ראה ערוך השולחן דלהלן); וכן הדגישו כמה מהאחרונים את הנאמר במסכת נדרים לבב, שמושה נענש על שהתעסק במלון טרם ביצוע מילת בנן].
ב. על פי הלכה בכלל – זריזין מקדימין למצוות דוחה את הידור "ברוב עם הדרת מלך".

ג. באור זרוע (הל' ר"ה סי' ערה) כתב שהמאחר מצוות מילה עד סוף חמש שעות (זמניות) נראה דמצוות מילה בזויה עליו.

ד. הערוך השולחן (יו"ד רסב, ח) כתב: "אבל במילה שהוא שחותם ברית קודש וזוה נכנס לקדושה יש קפידא גדולה שלא לאחרה.. ויש לנו לצוות על מנהג זמננו שמאחרין המילה כמה שעות ביום מפני שטות שלא באו כל הקרואים.. ויש מקומות שמאחרין עד אחר חצות היום והוא עון פלילי".

ה. חידוש גדול מצינו בשו"ת מהר"ם שיק (סי' רפו) שאפילו בשביל מנין לסעודה אין לאחר המילה עד לאחר חצות.

אמנם, כד דייקת שפיר – הכל מתבאר:

ודאי, ואין ודאי נדחה מפני הספק אבל גבי מילה שניהם ודאים".

כלומר: מהסוגיה בר"ה אין להוכיח ש'זריזין' עדיף על 'ברוב עם' שהרי אין כאן אלא ספק 'ברוב עם', מה שאין כן כאשר הוא בוודאי, יש מקום ש'ברוב עם' ידחה ל'זריזין'.

אמנם היה מי שרצה לדחות דבריו (הגאון המנוח מו"ה יחזקאל סג"ל לנדא זצ"ל שהיה ראב"ד בפ"ק), כי לגבי ברית מילה, המצוה אינה אלא על האב, וכל ה'עולם' אינם עוסקים במצוה, אם כן לא שייך 'ברוב עם'. היינו, מכיוון שהעומדים מסביב אין להם חלק במצוה עצמה אין כאן 'ברוב עם', ובנידון דין 'זריזין מקדימין' עדיף. וממשיך בשו"ת בנין שלמה שם, וכותב: "והזכרתי לו הסוגיא דיומא (ע,ב) גבי פר ושעיר הנשרפין דמפורש שם להדיא, דאף דאינו עוסק בה רק רואה [=את הכהן גדול בשעה שהוא קורא בתורה ביום הכיפורים בעזרה, וכן פר ושעיר הנשרפין יש כזה משום מצוה של ברוב עם], והודה לדברי".

להקדים בהנה למצוה...

כדברי הרבי (בעדיפות ה'ברוב עם' על 'זריזין מקדימין') נמצא גם בשו"ת שאילת ישורון יו"ד סימן כו. וראה גם 'הר צבי' ח"ב או"ח (דף שסב), שדייק מרש"י (יומא לד,א) שכאשר כתוב "היום" פירושו בעצם היום ולא בבוקר, ובמילה הרי כתוב "ביום השמיני".

לפועל, בשם הרה"ח רי"ל גרונר מובא (פרדס חב"ד גליון 18 עמ' 188) שפעם [כנראה בשנת תשמ"ב] אירע שהדביקו מודעה ב'770 על דבר ברית מילה שתתקיים בשעה 2:00 אחר הצהריים – והורה הרבי לשנות ולכתוב זמן שקודם חצות היום, ובאם תתאחר הברית מילה – תתאחר, אבל לא כדאי לכתוב מלכתחילה זמן שלאחר חצות היום.

והרה"ג ר' אלי' לנדא שליט"א מוסר כי היה פעם בליובאוויטש ברית מילה שכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע היה הסנדק בה, והברית התקיימה מאוחר קצת. אחד הנוכחים שאל את הרבי: 'וישכם?' ענהו הרבי: וכי כתוב שאברהם אבינו השכים ומיד עשה את העקידה? 'וישכם... ויחבוש את חמורו' כתיב.

[ועל-פי-מה-שכתוב בזהר חדש הנ"ל יומתק המענה בש"ס אנה תפילין מנחנא – שזהו גס-כן הטעם דבדח. וראה תלמידי רבינו יונה ברכות שם; טובא – יותר מדאי (פרש"י שם)].

להרחבת העניין יש לציין עוד: בהתוועדות פורים תשכ"ח (תורת מנחם כרך נב עמ' 157 ואילך) האריך הרבי בקשר של עניין התפילין – בשייכות לעניין השמחה שבחודש אדר, "משנכנס אדר מרבין בשמחה", ואמר:

איתא בזהר חדש לשיר השירים (סה"א): "מאן דמנח תפילין אצטרין למחדי", ולפני זה נמצא הטעם – לפי שענין התפילין הוא בדוגמת "דיוקנא דחותמא דמלכא" (ההשתקפות של "תפילין דמארי עלמא") ולכן, כאשר יהודי לובש חותם זה, צריך להיות בשמחה גדולה.

והרבי המשיך:

וזהו – גם הביאור במאמר תמוה במסכת ברכות (ל,סע"ב): "אביי הוה יתיב קמיה דרבה, חזיי' דהוה קא בדח טובא" (יותר מדי), שהיה בשמחה גדולה ביותר, ושאל אצלו על זה כו' [ובפרט שכשנמצאים בזמן הגלות, כדברי הגמרא (ברכות לא,א): "אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה, שנאמר (תהלים קכו) אז ימלא שחוק פינו גו"'], והשיב לו: "אנה תפילין מנחנא" – ולכאורה אינו מובן: הן אמת שצריכה להיות שמחה של מצוה, אבל שמחה זו היא בכל מצוה, ואף-על-פי-כן נאמר "אז ימלא שחוק פינו?" – אך הענין הוא, שמצות תפילין חלוקה מכל המצוות, כמובן מהמבואר בזהר חדש לשיר השירים. וענין זה מתאים גם עם החידוש המיוחד של חודש אדר – "מרבין בשמחה".

שמחה סתם – אינה חידוש של חודש אדר, שהרי במושך כל השנה כולה נאמר "עבדו את ה' בשמחה", וכיון שעבודת ה' צריכה להיות באופן של "בכל דרכיך דעהו", הרי צריך להיות בשמחה בכל ענין ובמושך כל השנה כולה, וכפי שמסיים הרמ"א בסוף הלכות פורים: "וטוב לב משתה תמיד"; ואילו החידוש של חודש אדר הוא – שצריכה להיות שמחה יתרה: "מרבין בשמחה".

ועל-דרך-זה בנידון-דין: בכל המצוות צריך להיות ענין של שמחה – "עבדו את ה' בשמחה"; אבל בשעת הנחת תפילין ישנו חידוש נוסף – שצריכה להיות שמחה גדולה, כלשון הזהר חדש: "למחדי",

וכן הוא הדין בנגלה, כדברי הגמרא במסכת ברכות: "בדח טובא". עד כאן.

מדוע שמח רבה כל כך?

אמנם כפי שיוסבר להלן, למרות הנ"ל דברי הרבי "בנוגע למצות תפילין – לאו דווקא" מדויקים המה. כיצד?

שנים אחדות לאחר 'יחידות' האדמו"ר מסדיגורא העיר אחד מרבני אנ"ש – שנעלמו ממנו כנראה דברי הרבי הנ"ל בתשכ"ח, על דברי הרבי ממאמר הגמרא הנ"ל בברכות ל,ב: "בדח טובא ... אנה תפילין מנחנא". ולפי תלמידי רבינו יונה בברכות שם "שמחת מצוה אני שמח, כי חולה הייתי במעי ולא יכולתי להניח התפילין זה כמה ימים מפני חשש הנקיות, ועכשיו שנתרפאתי – אני שמח בקיום המצוה הזו מתוך חפצי בה"ע-דכאן לשונו (מה שאין כן לפירוש רש"י שם, אין השמחה בגלל התפילין).

ההערה הובאה לידיעת הרב הראשי וראב"ד העיר באר שבע, הגאון רבי אליהו כ"ץ (זצ"ל) [שזכה והרבי הזכירו במהלך התוועדות יום שמחת תורה תשמ"ב – (התוועדויות תשמ"ב כרך א' עמ' 176-275) בענין צורת הלוחות שהיו באופן של ריבוע (ולא חצי עיגול מלמעלה) – לאחר שפרסם מאמרי תורה בספרי 'הר המלך' שהוצאו לאור על ידי בית חב"ד נחלת הר חב"ד; ובספר היובל קרנות צדי"ק (קה"ת תשנ"ב) לכבוד שנת הצדי"ק לרבי] – והוא תירץ את דברי הרבי בפשטות:

כי הלא פשט דברי רבינו יונה שהשמחה אינה מיוחדת לתפילין דווקא, אלא בגלל שיכול סוף סוף לקיים את המצוה, והכי נמי שהיה שמח על כל מצוה אחרת שהיתה נמנעת ממנו זמן מה. והוסיף הרב כ"ץ: "זכיון שנגענו בכך יש לציין שיש שתי נוסחאות בדקדוקי סופרים (להרב רבינוביץ) לגמרא זו: "א"ל: תפילין מנחנא" או "א"ל אנה תפילין מנחנא", ובדקדוקי סופרים תלה זאת במעתיקים. ונראה דאינו כן, אלא הוא לפי שתי שיטות הראשונים הנ"ל:

"לרש"י ש'תפילין מנחנא' היא סיבה למה מותר לו להיות בדיח ושהתפילין עוצרות בעד ה'בדיחות', גורס 'תפילין מנחנא'; ולר' יונה

שהתפילין הם סיבה ל'בדח' (שמחת המצווה) גורס – 'אנה תפילין מנחנא' שמסביר מדוע הוא בדח – כי סוף סוף זכה לקיים את המצוה".

הדברים התפרסמו בשנת תשמ"ח או תשמ"ט באחד מגיליונות הערות הת' ואנ"ש דקריית מלאכי "בשם הרב אליהו כ"ץ הרב הראשי וראב"ד באר-שבע".

שמחה במקום חולשה!

ועדיין עומדים לעינינו דברי הרבי בתשכ"ח (ומכתב הנ"ל), שם הובא ה'זהר חדש' שמדגיש את ה'למחדי', וצריך עיון.

ויתכן כי הפתרון מצוי דווקא באותו מאמר חז"ל שהשמיע הרבי באוני האדמו"ר מסדיגורא – "כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה... עדיין עושין אותה בשמחה", ולא זו בלבד שלא נזכרה כאן מצות תפילין שהיא מצוה שחייבים בה מידי יום ביומו בימות החול – ואינה רק מצוה חד-פעמית –

(אף שגם במילה ישנו ענין של פעולה נמשכת כדברי הגאון הראגוצ'ובי, וראה לקוטי שיחות כרך למ"ד עמ' 44 הערה 11 – ואדרבה: הרמב"ם (במשנה תורה לי"ד ספרים) מונה אותה כמצוה תמידית ברשימת "כל המצוות שהן תדירות שנצטוונו בהן כדי לאהוב המקום ולזכרו תמיד", ומזכיר את: א. תפילין ב. מילה ("ומילה בכלל לפי שהוא אות בבשרנו להזכיר תמיד בשעה שאין שם לא תפילין ולא ציצית וכיוצא בהן") שלכן נכללו ב"ספר אהבה") –

הרי יתר על כן:

בהמשך הגמרא שם נאמר: "כל מצוה שמסרו ישראל עצמן עליהם... עדיין היא מוחזקת בידם", מה שאין כן תפילין "עדיין היא מרופה בידם". לכן, בהכרח שתפילין אינה כמצוות מילה, אף שצריך לשמוח בה כדברי הזהר.

ולכן רצונו של הרבי לפעול שגם ענין התפילין יהיה באופן של שמחה דווקא.

ה'זריזין' ימתינו ל'רוב עם'...

לשאלה הידועה, האם נכון לאחר עריכת ברית

מילה כדי שתהיה ברוב עם? – כתב הרבי בשנת תשי"א (לקוטי שיחות כרך ז' עמ' 306-307):

למרות ש'זריזין מקדימין למוצות' דוחה לענין ד"ברוב עם הדרת מלך" כדמוכח בראש-השנה (לב,ב) – אבל, לכאורה, מילה שאני [=שונה] דטוב שתהיה בשמחה כמו שקיבלו עליהם.. וזה דוחה ל'זריזין מקדימין למוצות'.. ובמוחש רואים שהשמחה תלוי[ה] ברוב המתוועדים, ולפעמים יש גם עצב בהמנע אחדים לבוא כו'.

והנה החתם סופר ('תורת משה' לפורים קטן ב'דיני תדיר ומקודש תקצ"ח לפ"ק)) הביא הדעות בהלכה (תרומת הדשן לענין קידוש לבנה) דאם המצוה נעשית בהידור יותר מאוחר – אין זריזין מקדימין, וממשיך:

"אבל קשה לזה ממסכת ר"ה ל"ב ע"ב .. וצריך לדחוק ולחלק דלעולם כשהמצוה עצמה מהודרת יותר... אז דוחה את זריזים מקדימים אבל כשהמצוה עצמה אינה מתנאה יותר רק מצד ברוב עם הדרת מלך, אז זריזין מקדימין עדיף" (וראה גם חת"ס פ' בא).

ולפי דברי החתם סופר אפשר לבאר דברי הרבי שלמרות שאין פעולת המילה נאה יותר אם יש עשרה, מאה או מאתיים משתתפים הרי מעמד ה'ברית מילה' – קיום מצוה שקיבלו בשמחה מתנאה ומשתבח יותר כשזה ברוב עם'.

כדעת הרבי מצינו גם בשו"ת בנין שלמה (החדש סימן יד – מקור התשובה בשו"ת מקור חיים סימן יג):

"וזה כשלושים שנה למפרע שמעתי ללמד זכות על המנהג פה, שמאחרין ברית מילה עד חצות היום, בשביל שאבי הבן ממתין עד שיבואו הקרואים ומבטל בזה מצות 'זריזין מקדימין למצות', ואמרתי ללמד זכות דאף שמבטל בזה 'זריזים מקדימים', מכל-מקום מרוויח בזה מצות 'ברוב עם הדרת מלך', ואפשר דשניהם שקולים הם.. ואל תשיבוני מהסוגיא דראש-השנה דמפורש שם להדיא ד'זריזין מקדימין למצות' עדיף מ'ברוב עם הדרת מלך', ומשום הכי הראשון [=שהתפלל שחרית] מקריא את ההלל, והא דהשני מתקיע בשעת הגזירה שאנו, דשאני התם דמצות 'ברוב עם' הוי ספק, דמי יודע דבמוסף [האם במוסף] ירכו אנשים בבית הכנסת, וכיטול הזריזות הוי